

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Danny Goldberg
SERVING THE SERVANT

Copyright © 2019 by Daniel Goldberg

All rights reserved.

Translation Copyright © 2021 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-03592-6

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

DENI GOLDBERG

SERVING THE SERVANT

KOBEJN,
LEGENDA KOJA ŽIVI

Preveo Mirko Bižić

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2021.

*Za mog brata Pitera i sestru Rejčel;
za naše roditelje Viktora i Mimi Goldberg,
koji su voleli knjige, ploče i svoju decu*

UVOD

Jednog popodneva u jesen 2011. godine, za vreme kratkog procvata pokreta *Okupiraj Vol strit*, posetio sam ishodišnu tačku pokreta u Cukotijevom parku. Dok sam odlazio, nizak i istetoviran tinejdžer s pirsingom u obrvi stidljivo me je pitao da li bih se slikao s njim. U to vreme su sedište pokreta često posećivale slavne ličnosti i rekao sam da sam prilično siguran da me je pobrkao s nekim, ali momak je odmahnuo glavom i odvratio: „Ne, znam ko ste. Vi ste saradivali s Kurtom Kobejnom.“

Nisam mogao a da se ne zapitam da li je uopšte bio rođen kada se Kurt ubio pre sedamnaest godina. Šta je to u Kurtovoj muzici što je istrajalo tako dugo da dopre i do njega? Svako ko je saradivao s Kurtom imao je s vremena na vreme takva iskustva s njegovim obožavaocima. Kao da ih je susret s nekim ko je poznavao Kurta približavalo duhu koji im ublažava osećaj usamljenosti.

Ipak, nije sve u vezi s Kurtovim zaveštanjem tako dirljivo. I u smrti i u životu, on je bio pun protivrečnosti. Kada sam počeo da pišem ovu knjigu, ukucao sam *Kurt Kobejn* u polje za pretragu na *Amazonu*. Pored postera, trzalica za gitare, knjiga, ploča, video-kaseta i majica, pojavili su se i naočare za sunce model *Nirvana*, s ovalnim staklima, navodno inspirisane Kurtom Kobejnom, čebe s Kurtom Kobejnom,

upaljač s Kurtom Kobejnom, faksimil Kurtove vozačke dozvole izdate u Vašingtonu, kutijica od nerđajućeg čelika sa slikom Kurta kako svira gitaru i akciona figurica *Akustični Kurt Kobejn*. Omiljena mi je bila nalepnica za auto, na kojoj piše: *Ne pričam sam sa sobom, pričam s Kurtom Kobejnom*. Da je postojala neka na kojoj piše da razgovara sa mnom, definitivno bih je naručio.

Upustio sam se u ovaj projekat znajući da je Kurt opsesivno čitao sve što se o njemu pisalo. Žalio se na autore koji se bave rokom, a koji su hteli da ga psihoanaliziraju, mrzeo je kada su predstavljali njegovu umetnost kao iskrivljen komentar njegovog života, ali ipak je dao na stotine intervjuua kako bi poboljšao svoj imidž.

Njegovo umetničko nasleđe i tragično samoubistvo stvorili su ličnost koja funkcioniše kao Roršahov test. Mnogi koji su poznavali Kurta naglašavaju samo one aspekte njegovog života koji podržavaju njihovu određenu zamisao o njemu. Ni ja nisam izuzetak. Njemu dugujem veliki deo svoje karijere, a bio sam i jedan od njegovih menadžera, ali i prijatelj. U svojoj kancelariji često zurim u uramljenu fotografiju nas dvojice, na kojoj se u njegovim očima vidi onaj sjaj, čiju suštinu pokušavam da zapamtim.

Problem je u pamćenju. Zaboravio sam mnogo pojedinosti. Baš kada sam hteo da pozovem Kortni Lav da mi pomogne u prisećanjima, ona je pozvala mene jer joj je trebala ista vrsta pomoći za memoare. Dvadeset pet godina je mnogo vremena. Starimo. A meni je ponekad veoma teško da odredim gde prestaje objektivna istorija i počinju subjektivne uspomene. Toliko činjenica iz Kurtovog života je već dokumentovano u knjigama, filmovima, video-klipovima na Jutjubu, CD-ima i novinskim člancima. Na internetu, koji za Kurtovog života gotovo da nije ni postojao, mogu se naći sajtovi s pesmama sa skoro svakog nastupa *Nirvane*, a u mnogim slučajevima i s transkriptima šala članova grupe u pauzama.

Serving the Servant: Kobejn, legenda koja živi

Uspeo sam da rekonstruišem neke događaje na osnovu svojih beležaka, a imao sam i ogromnu pomoć ljudi koje sam upoznao u vreme kada sam sarađivao s Kurtom. Otkrio sam da mnogi s kojima sam se ponovo povezo takođe imaju velike praznine u sećanju, a veoma malo sačuvanih živih i trajnih uspomena i na Kurta i na sopstveni život. Tako su i u mom sećanju neki periodi samo nejasna impresionistička kaša, ali skoro filmski jasno se sećam nekoliko trenutaka. Međutim, neke od tih priča su postale polumitske posle godina prepričavanja, tako da sam naišao na brojne primere u kojima se nečija omiljena anegdota o Kurtu uopšte ne poklapa s mojim sećanjem na to, pa ni sa sećanjima nekih drugih osoba.

Osim što je imao milione obožavalaca, Kurt je tokom svog kratkog života na ličnom nivou duboko dirnuo na stotine ljudi. A čak i posle četvrt veka, i dalje žive gorka osećanja između onih koji su bili bliski s njim na početku karijere i nas koji smo sarađivali s njim kasnije, kao i između onih koji nisu voleli Kurti i nas koji smo joj bili naklonjeni. Većina ljudi koje sam srećo dok sam radio s Kurtom i *Nirvanom* rado je podelila sa mnom svoja sećanja, ali neki nisu, jer su, i posle toliko vremena, njihove uspomene na njegov život i smrt i dalje previše bolne.

Razumem one koji hoće da ostanu tihi. Prve dve decenije posle Kurtovog samoubistva izbegavao sam da gledam filmove i čitam knjige o njemu. Međutim, nedavno sam ih skoro sve odgledao i pročitao. Nekoliko priča fokusira se na razvod njegovih roditelja, njegovo nesrećno detinjstvo i istrajnu borbu da kasnih osamdesetih postane priznati muzičar na Severozapadu SAD. Kurt mi je više puta pričao o njegovom osećaju da su ga roditelji napustili i izolovanosti koju je osećao kao dete, a ja nemam mnogo šta da dodam na te istorijske beleške o njegovom detinjstvu, jer sam razgovarao isključivo s ljudima koje sam upoznao dok sam sarađivao s Kurtom. Ušli smo jedan drugom u život neposredno pre nego što je *Nirvana* počela rad na albumu

Nevermind, koji ju je, kad je izdat u septembru 1991, učinio internacionalnim fenomenom.

Ovo je subjektivan opis vremena i mog poznanstva s njim poslednje tri i po godine njegovog života, kada je Kurt Kobjn stvorio dela po kojima je najviše upamćen. Ja njegovu umetnost posmatram kao nešto mnogo značajnije od kolekcije *Nirvaninih* najvećih hitova i verujem da on spada u najviši red rokenrol hijerarhije. Takođe je bio velikodušan prema drugim muzičarima i promišljeno je igrao ulogu javne ličnosti. Bio je ljubazan prema meni, i primetno i na suptilne načine, koje ne mogu ni da opišem.

Mnogi koji su bili bliski s Kurtom i dalje su besni na njega što se ubio. Poštujem njihova osećanja, ali to nije i moj stav. On mi nedostaje i uvek ću se pitati da li sam nekako mogao da sprečim njegovu preranu smrt. Ipak, koliko mogu da zaključim, ni medicinska nauka ni duhovne tradicije ni veliki filozofi ne razumeju zašto neki ljudi odluče da oduzmu sebi život. Dok sam prolazio kroz gorkoslatki proces sećanja na njegov život i umetnost, ubeđivao sam sebe da njegovo samoubistvo nije posledica moralnog propadanja, već psihičke bolesti, koju ni on ni bilo ko u njegovom okruženju nije mogao da uoči, leči i izleči. (Ne koristim reč *bolest* u onom značenju u kom bi je upotrebio doktor, nego kao naziv za silu za koju verujem da je bila van bilo čije kontrole.)

Nisam svirao s Kurtom niti sam osećao duboku povezanost s pank-rokom kao on, a nisam se ni drogirao s njim. Ipak, radili smo na najkreativnijem projektu u njegovom životu, koji je dao novi smisao rokenrolu u svetskoj popularnoj kulturi i, prema mišljenju mnogih njegovih obožavalaca, redefinisao muževnost.

Uprkos bedi njegovih loših trenutaka i grotesknoj realnosti njegove smrti, moj pogled na Kurtove kreativne i idealističke strane uglavnom je romantičan. Bar jednom u prošlosti je moj poriv da se fokusiram na njegovo pozitivno zaveštanje već naišao na nerazumevanje, zbog bola

koji su mnogi njegovi prijatelji osećali. Održao sam posmrtni govor na sahrani zatvorenoj za javnost, koju je Kortni organizovala nakon što je nađeno njegovo telo. U knjizi *Nirvana: biografija* britanski rok novinar Everet Tru opisuje svoju reakciju na taj govor: „Govor koji je Deni Goldberg održao na Kurtovoj sahrani naveo me je da konačno shvatim zašto je pevač odustao. Taj govor nije bio utemeljen na činjenicama i realnosti, i nije se odnosio ni na jednog čoveka kog sam poznao. U njemu je Kurt nazvan 'anđelom koji je došao na Zemlju u ljudskom obličju, previše dobrim za ovaj život, zbog čega je i boravio ovde tako kratko'. Potpuna jebena glupost! Kurt je bio i razdražljiv i sumoran i ratoboran i opak i zabavan i dosadan, kao svi mi.“

Nedugo posle objavljivanja njegove knjige, na konferenciji o muzičkom biznisu u Australiji, Everet i ja smo stupili u kontakt i otkrili da imamo mnogo više sličnih osećanja prema Kurtu nego što smo očekivali. Na stranu to, znam da je još nekoliko prisutnih reagovalo na moj posmrtni govor isto kao Everet.

Smatram da svaka perspektiva sadrži deo istine. Kurt je imao lome. Bio je depresivan i narkoman, ali i kreativni genije. Umeo je da bude gorko sarkastičan i očajan, ali i veoma romantičan, i bio je ubeđen u izuzetnost svoje umetnosti. Bio je aljkav i imao je uvrnuti smisao za humor. Voleo je nekvalitetnu brzu hranu, koju je jeo i kao dete, i da po ceo dan šeta u pidžami. Ipak, iza njegove neuredne pojave često se skrivao veoma prefinjeni intelekt.

Mark Kejts, jedan od direktora *Gefen rekordsa*, koji je takođe bio veoma blizak s Kurtom, govorio je u ime mnogih kada mi se obratio glasom zagušenim od emocija: „Dve činjenice se često zaboravljaju: kao prvo, Kurt je bio veoma zabavan. Kao drugo, bio je neverovatno pametan.“

Kurt je prezirao one koji ga nisu poštovali, i umeo je da bude mrzovoljan i neprijatan kada je osećao bol, ali pre svega je zračio

ljubaznošću, koja je vrlo retka među genijima i zvezdama. Uglavnom je bio (da li da se usudim da to kažem?) fin momak.

Kurtova i moja fotografija, u koju stalno gledam, snimljena je 6. marta 1992. na koncertu *Madhani* i *Judžinijus*, njegove dve omiljene grupe, u *Palasu* u Los Anđelesu. Album *Nevermind*, koji je *Nirvani* obezbedio proboj, izašao je septembra '91, i za pet-šest meseci grupa je doživela jedan od najvrtoglavijih uspona u istoriji muzike. Na jedinstven način su kombinovali pank-rok energiju i antiestablišmentsku etiku *Seks pistolsa* s pop melodijama u vreme kada je to većina svetske rok publike želela. Kurt je bio sklon samopotcenjivanju u intervjuima i često je poredio pop elemente u svojim pesmama s *Bej siti rolersima*, *Nekom* i *Čip trikom*, ali ja mislim da je uvek oponašao *Bitlse*.

U nedeljama nakon što je prvi singl s albuma *Smells Like Teen Spirit* prvi put pušten na radiju, došlo je do naglog i nestvarnog prelaska iz čistog pank korena grupe u novu stvarnost. Putovali su avionima umesto kombijima i spavali u skupim hotelima umesto na kaučima svojih prijatelja. Većina neznanaca koja bi ih tad srela odmah bi shvatala da su to neke slavne ličnosti, a ne ulične propalice.

Dvadeset godina ranije, Brus Springstin je brzo postao slavan kada je, zahvaljujući albumu *Born to Run*, dospao na naslovne stranice *Tajma* i *Njuzvika*, ali čak je i Gazda morao da čeka još nekoliko godina (do albuma *The River*) da bi imao popularni hit i album na prvom mestu top-lista. U slučaju *Nirvane*, pohvalne kritike i uspeh stigli su istovremeno, a taj fenomen je bio još izuzetniji jer su došli iz malog i dosta izolovanog sveta pank-roka, koji se dotad uglavnom susretao s ravnodušnošću brojnih ljubitelja rok muzike u Americi.

Muzičari imaju veću individualnu kulturnu moć nego drugi umetnici. Osim nekoliko uticajnih pojedinaca, glumci zavise od scenarija koje su napisali drugi ljudi. Čak i najveće filmske zvezde, romanopisci i slikari ne moraju svake noći da sreću horde svojih obožavalaca, koji

bi da im se uvuku u mozak, kao njima hitovi koji se slušaju svakog dana. Otuda moć fraze *rok zvezda*. Pošto je Kurt bio takva retka rok zvezda, koja je isijavala nešto više od seksualne privlačnosti i zabave, mnogi novinari i obožavaoci posmatrali su ga kao učenog znalca. To je bilo krajnje zbudjujuće, ali je donosilo i određene kompenzacije. Kurt je bio ponosan na ono što je grupa postigla i osećao je olakšanje što konačno ima dovoljno novca da živi lagodno.

Te noći o kojoj govorim, Kurt je uživao što je ponovo običan ljubitelj muzike. *Madhani* je bila jedna od njegovih omiljenih grupa iz Sijetla, a pevač Mark Arm mu je bio prijatelj. Kurt se takođe sprijateljio s Judžinom Kelijem iz *Judžinijusa* (koji su se zvali *Kapetan Amerika* dok ih *Marvel komiks* nije naterao da se odreknu tog imena). Keli je napisao *Molly's Lips*, pesmu koju je *Nirvana* obradila na svom ranom singlu, za Kurtovu prethodnu grupu *Vazelins*. Samo godinu dana ranije, Kurt se ugledao na Arma i Kelija, a već sledeće godine je bio njihov uspešniji mlađi brat, koji ih velikodušno bodri.

Uprkos moćnom uticaju MTV-ja, koji je nekoliko puta dnevno puštao *Nirvanine* spotove, ljudi u publici nisu gnjavili Kurta. Možda zbog toga što se sa svojih 173 cm visine i blago pognut od skolioze stapao s okolinom, ili zato što se oblačio isto kao i kada nije imao novca – iscepane farmerke i konversice – ili zato što nije imao pratnju ni telohranitelje koji se vrzmaju oko njega. Ipak, pretpostavljam da je mnogo fanova te noći prepoznalo Kurta, ali su znali da bi on više voleo da ga puste da na miru uživa u muzici zajedno s njima.

Kurt je malo pre toga došao s terapije – skidao se s droge – i koliko sam mogao da primetim, bio je čist. Oči su mu bile bistre, što je predstavljalo dramatičan kontrast u odnosu na depresivni i neprozirni izbuljeni heroinski pogled, koji sam prvi put video kada je *Nirvana* nastupala u emisiji *Saterdej najt lajv* (*SNL*) nekoliko meseci ranije. I Kurt

i Kortni su išli na lečenje i činilo se da je ono davalo rezultate. Kunem se da je te noći bio srećan.

Tokom pauze na koncertu stajali smo u mirnom uglu tribine, gde su mogli da uđu samo ljudi s propusnicama, i Kurt je opazio jednog fotografa, prebacio mi ruku preko ramena i uz srdačan osmeh rekao: „Hajde da se slikamo“, kao da je znao da želim da ovekovečim taj trenutak.

Kortni je bila trudna već nekoliko meseci i ona i Kurt su se upravo uselili u novi stan na Alta Loma terasu na Holivud Hillsu. U poslednjem trenutku, Kurt je odlučio da napravi žurku u novom stanu posle koncerta. Poigravao se idejom da je odrastao i u tom času mu se to činilo kao odlična ideja. Nije bilo lako pronaći stan. Smešten u čudnoj zgradi, jedva se video s puta. Činilo se da se do ulaznih vrata može stići jedino žičarom. U to vreme ljudi nisu imali GPS, a Kurt nikom nije dao detaljne smernice, tako da se pojavilo vrlo malo ljudi, ali atmosfera je ipak bila sjajna. Bilo je takvo olakšanje videti da se Kurt i Kortni osećaju dobro i zadovoljno. Ipak, ta oaza mira nije potrajala. Sledeće nedelje Kortni će za *Vaniti fer* dati niz intervjuua novinarki Lin Heršberg, koji će mnogo namučiti mladi par kada budu objavljeni nekoliko meseci kasnije i negativno odjekivati u javnosti i narednih nekoliko godina.

Imao sam četrdeset godina kada sam upoznao Kurta Kobejna, a on dvadeset tri. Da je živ, danas bismo obojica bili sredovečni, ali u to vreme ja sam bio star, a on mlad. Kurt je bio u fazi rok karijere kada je većina tekstova posvećena tinejdžerskom dobu. Ja sam bio prekaljen veteran, koji je proveo dvadeset godina u rokenrol biznisu. Imao sam dete, hipoteku i posao u firmi. Godinu pre toga doživeo sam vrhunac karijere kada mi je Boni Rejt na dodeli *Gremija* zahvalila što je dobila nagradu za album godine. Kurtova ličnost je pak nastala u antiestablišmentskom svetu panku na američkom Severozapadu, u kulturi koja je prezirala ustaljene rituale šou-biznisa, kao što su dodele nagrada.

Serving the Servant: Kobejn, legenda koja živi

Kurt je imao prefinjen osećaj za spajanje svih aspekata rokenrola. Pisao je i muziku i tekstove za *Nirvanu*. Bio je pritom i pevač i solo gitarista. (U većini rok grupa, ove odgovornosti dele dvojica ili više članova, kao Džeger i Ričards u *Rolingstounsima*, ili Pejdz i Plant u *Led cepelinu*. Osim Kurta, samo je još Džimi Hendriks bio jedini član superstar grupe koji je radio sve.) Kurt je kontrolisao svaki detalj u produkciji *Nirvaninih* pesama. Dizajnirao je čak i omote albuma i majice i osmišljavao muzičke spotove.

Nevermind je prodat u više od petnaest miliona primeraka, ali Kurtova trajna tajanstvena privlačnost ne temelji se na komercijalnom uspehu niti na spisku muzičkih dostignuća. On je bio izvanredan gitarista, ali nije bio Hendriks. Glas mu nije bio iskvaren izveštačenošću i inhibicijama, ali je zato istovremeno izražavao i ranjivost i snagu. No, rok je iznedrio mnogo velikih pevača. Bio je izuzetno ubedljiv na nastupima, međutim, ima i drugih izvođača, koji su bili još teatralniji. Bio je jedan od retkih kompozitora koji je umeo da kombinuje strukturu pop pesme s hard rokom, ali i *Rolingstounsi* su to redovno postizali. Bio je mnogo bolji pesnik nego što je to priznavao, ali svakako ne na nivou Boba Dilana ili Leonarda Koena. Bio je moralista, ali ne i etički krstaš.

Kurtovo divljenje *Bitsima* uključivalo je i holistički odnos koji je ta grupa, a naročito Džon Lenon, imala sa širom publikom. Ja bih rekao da je Kurt definisao čitav svoj javni život kao umetnost, svaki nastup, svaki intervju i svaku fotografiju. Iako zabrinut šta će mu slava doneti, Kurt ju je koristio vrlo efikasno. Bio je jedan od tek šačice umetnika u istoriji rokenrola koji su istovremeno komunicirali na više kulturoloških jezika, uključujući energiju hard roka, integritet pankaa, zaraznu prepoznatljivost hitova i inspirativnu privlačnost društvene osvešćenosti. Pored toga, Kurt je u ranim devedesetim nosio ono što je Alen

Ginsberg, govoreći o Bobu Dilanu decenijama ranije, nazvao „boemskom bakljom prosvećenosti, samosvesti i samostalnosti“.

Ali zamagljen pogled koji vidim u očima ljudi – pogled kakav je imao klinac iz pokreta *Okupiraj Vol strit* – zasniva se na nečemu drugom: jedinstvenoj empatiji koju je Kurt osećao prema drugim ljudima, pogotovo izopštenicima. On je učinio da mnogi njegovi obožavaoci veruju da u svemiru postoji sila koja ih prihvata. Oni osećaju da su ga stvarno poznavali i da je, nekako, on poznao njih.

Smatram da se prethodnik Kurtovog nivoa povezanosti s tinejdžerskim bojaznima i gnevom ne nalazi u rokenrol kanonu, nego u prozi Dž. D. Selindžera, pogotovo u *Lovcu u žitu*. Kao i taj klasični roman iz pedesetih, Kurtova umetnost vratila je dostojanstvo poniženima razbivši šifru masovne kulture tako da i izopšteni milioni mogu da sudeluju u njoj. Reganovo doba, koje je iznedrilo Kurtovu generaciju pank-rok muzičara, odavno je prošlo, zatvoreno je i sačuvano poput insekta u ćilibaru, ali dvadeset pet godina posle njegove smrti, Kurtovo nepročišćeno poetsko razumevanje adolescentskog bola još motiviše mlade da nose *Nirvanine* majice i da veruju da time šalju jasnu poruku.

Kurt je bio mnogo više od zbira svojih demona. Crtež u Kurtovom dnevniku prikazuje „mnoga njegova raspoloženja: nezrelo, ljutito, nasilno, drsko“. (U tim danima je još isprobavao različite varijante pisanja svog imena.) U članku časopisa *Spin*, na desetu godišnjicu Kurtove smrti, Džon Noris ga je nazvao „pank-pop star junakom, žrtvom, feministom, osvetnikom štrebera, pametnjakovićem“.

Kurtov dugogodišnji drug iz grupe i prijatelj Krist Novoselić nedavno me je podsetio: „Kurt je umeo da bude draga i divna osoba i pamtiću neke njegove krajnje dirljive i lepe gestove prema meni, ali umeo je da bude i istinski zao i opak.“

Meni je Kurt ponekad izgledao kao zbunjeni mudrac iz svemira, ali umeo je da bude i usredsređeni manijak za kontrolu, ranjiva žrtva

fizičkog bola ili društvenog odbacivanja, prevrtljivi narkoman, otac i muž pun ljubavi i blagonakloni prijatelj. Umeo je da bude jednog trenutka paranoičan, a sledećeg preterano samopouzdan; osetljivi izgnanik, samopotcenjivački nastrojen običan momak, tiho ali moćno središte pažnje, promućurni samopromoter ili očajnik, čovek-dete, koje je život često smatralo besmislenim. Kurt je pokazivao mnoga svoja osećanja ne govoreći. Živo se sećam nekih njegovih izraza lica: bola, zabavljenosti, dosade, ljutnje i brižnosti. Sve to je bilo dodatno naglašeno prodornim plavim očima.

Kako su godine prolazile, najviše me je obuzimala umetnička crta Kurtove ličnosti. Kad je bio dete, njegova porodica je verovala da će biti grafički umetnik, a on nikada nije prestao da crta i vaja. Međutim, Kurt je posedovao jaku samosvest o nivou svojih vizuelnih talenata. „Bio sam najbolji slikar u Aberdinu“, rekao mi je jednom s tužnim osmehom, „ali nikada nisam mislio da ću se istaći kao slikar u velikom gradu.“ Umesto toga, muzika je bila njegov primarni kreativni izraz i opsesija. *Znao* je da je u tome izuzetan. Kada sam upoznao Kurta, on je već zračio tihim pouzdanjem u kvalitet svog rada, koji su potvrđivali svi oko njega, uključujući i druge umetnike.

Pretpostavljam da ovu knjigu čitaju ljubitelji *Nirvane*, ali ima i onih koji ne shvataju zbog čega je nastala sva ta gužva. Takva je priroda muzike. Ništa nije privlačno svima i svi smo vrlo nekritični prema onome što smo voleli u srednjoj školi.

Kurtov uticaj mogu kvantitativno da izmerim na osnovu statistike dostupne na *Spotifyju*, koji je pokrenut 2008, četrnaest godina posle Kurtove smrti. Evo spiska najpopularnijih pesama na svetu otkad je *Spotifyj* osnovan, upoređeno sa Kurtovim savremeniciima i nekim muzičarima koji su se pojavili neposredno pre ili posle *Nirvane*. (Podaci su iz maja 2018.)

Deni Goldberg

Madona, <i>Material Girl</i>	56 miliona
Prins, <i>Kiss</i>	80 miliona
NWA, <i>Straight Outta Compton</i>	113 miliona
Perl džem, <i>Alive</i>	116 miliona
Brus Springstin, <i>Dancing in the Dark</i>	126 miliona
Saundgarden, <i>Black Hole Sun</i>	139 miliona
Tupak, <i>Ambitionz az a Ridah</i>	144 miliona
U2, <i>With or Without You</i>	210 miliona
Fu fajters, <i>Everlong</i>	210 miliona
R.E.M., <i>Losing My Religion</i>	229 miliona
Rejdiohed, <i>Creep</i>	257 miliona
Dr Dre, <i>Still D.R.E.</i>	275 miliona
Grin dej, <i>Basket Case</i>	282 miliona
Majkl Džekson, <i>Billie Jean</i>	353 miliona
Gans en rouzis, <i>Sweet Child O' Mine</i>	358 miliona
Nirvana, <i>Smells Like Teen Spirit</i>	387 miliona

Samo kažem.

Naslov *Serving the Servant* je omaž pesmi koju je Kurt napisao za album *In Utero* nakon *Nirvaninog* iznenadnog komercijalnog uspeha. Često je se sećaju po prvim stihovima: *Teenage angst has paid off well*,* samokritičkom osvrtu na ogromni uspeh prethodnog albuma. Kurt je takođe jasno iskazao da su neki stihovi pokušaj da se raščisti odnos s njegovim otuđenim ocem Donom (koga sam sreo prvi i jedini put na Kurtovoj sahrani). Za mene taj naslov predstavlja odraz saradnje s Kurtom – on je bio sluga muze koju je samo on mogao da vidi i čuje, ali čiju je energiju pretočio u jezik s kojim su milioni drugih mogli da se identifikuju. A mi koji smo radili za njega trebali smo samo da olakšamo da to čuje što više ljudi.

* *Tinejdžerska muka dobro se isplatila.* (Prim. prev.)

JEDAN

GOLD MAUNTAIN ENTERTAINMENT

Kurta sam prvi put sreo u novembru 1990. u Los Angelesu. On, Krist Novoselić i Dejvid Grol sastali su se sa mnom i mojim mladim partnerom Džonom Silvom u kancelariji naše menadžerske firme *Gold mauntain entertainment* u Zapadnom kavenškom bulevaru, nedaleko od Univerzal sitija.

Naglašeno „apsolutno ne“ bile su prve reči koje mi je Kurt uputio kada sam pitao članove grupe da li žele da ostanu u *Sab popu*, finansijski nejakoj, ali zato veoma cenjenoj nezavisnoj izdavačkoj kući u Sijetlu, koja je objavila njihove prve snimke, uključujući i debi album *Bleach*, koji je u pank potkulturi prošao dovoljno dobro da velike izdavačke kuće počnu da vrbuju grupu za sebe.

Kurt je ćutao prvih petnaest minuta na tom sastanku i uglavnom je govorio Krist. Kurtov odlučan odgovor što se tiče *Sab popa* bio je prvi pokazatelj kakva je dinamika unutar grupe. Dejv, virtuozni rok bubnjar, podigao je grupu na mnogo viši muzički nivo nego njegovi prethodnici. Krist je osnovao grupu s Kurtom pre nekoliko godina i delio s njim političke i kulturne ideje. Njih trojica su izvanredno svirali

zajedno i imali su jedinstvenu viziju uklapanja u svet pankaa i roka, ali Kurt je u svemu imao konačnu reč.

U ranim godinama rokenrola, menadžeri su često povezivani s potkupljivošću i nesposobnošću. Pukovnik Tom Parker, menadžer Elvisa Prisljia, uglavnom je posmatran kao manipulator koji iskorišćava svog slavnog klijenta. Infantilizujući Elvisa, neobuzdano se bogatio, što je bilo u potpunom neskladu s njegovim doprinosom. Brajana Epstajna, prvog menadžera *Bitlsa*, voleli su svi članovi grupe i bio je prvi poslovni čovek koji je prepoznao koliko su posebni, ali gledano retrospektivno, on nije bio dovoljno vešt da izvuče maksimum mogućih prihoda i moći.

U godinama koje su usledile, reč *menadžer* u muzičkom poslu imala je razna značenja, u zavisnosti od toga na koga se odnosila i umetnika koji je zastupan. Za glumce agenti često obezbeđuju neku vrstu smernica u karijeri, što menadžeri treba da čine i za muzičare i pevače. Međutim, u svetu muzike su *agenti za nastupe* odgovorni isključivo za ugovaranje svirki i retko imaju dodira s muzičkim kompanijama i izdavačima (koji poseduju autorska prava na pesme) ili medijskom strategijom, što nadgledaju menadžeri. Muzički menadžeri takođe povezuju umetnika s advokatima i računovođama, kao i agentima za ugovaranje nastupa, pogotovo kada usklađuju raspored turneja u različitim delovima sveta. Mark Spektor, koji je nekoliko decenija bio menadžer Džoun Baez, kaže da taj posao podrazumeva „donošenje brzih odluka i preuzimanje odgovornosti“.

U nekim slučajevima, menadžeri imaju ulogu ličnog savetnika i onoga ko osluškuje nove ideje. Ja sam se u taj posao prvobitno uputio gledajući dokumentarac Boba Dilana *Ne osvrći se*, u kome je Dilanov menadžer Albert Grosman snimljen dok razdragano ugovara veće naknade za koncerte. Što je još važnije za gledaoca tinejdžera, prikazano je i da je Grosman bio upućen u šale koje je Dilan zbijao